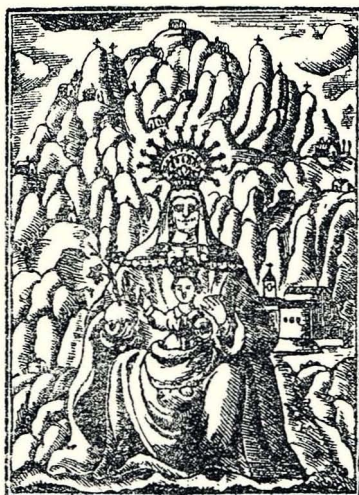

GOIGS DE
 NOSTRA SENYORA DE MONTSERRAT
 QUE ES CANTEN A BARCELONA,
 EN SA DEVOTA CAPELLA, ENFRONT LA REIAL ADUANA

Sacratíssima Senyora,
 Mare del Fill increat:
Ajudeu-nos a tota hora
Princesa de Montserrat.

En raó de l'alegria
 que tinguéreu, Verge santa,
 en aquell alegre dia
 que baixà a Vós glòria tanta,
 quan fent-vos de gràcia aurora,
 us donàreu de bon grat, etc.

En vostres braços gloriosos
 veiem vostre Fill formós;
 els Reis li porten preciosos
 dons de mirra, encens i or.
 Vostra faç ens enamora,
 vostre amor ens ha sadollat, etc.

L'assenyalada victòria
 del Qui vingué per salvar-nos
 revifà plena de glòria,
 la promesa que va dar-nos.
 El contristat que us implora
 no resta deseparat, etc.

Pogué molt vostra oració,
 oh Santa Regina, quan
 en llengües d'admiració
 davallà l'Esperit Sant.
 Flama, llum conhortadora
 d'aquell Cenacle admirat, etc.

En l'estada celestial
 teniu il·lustre corona,
 voltada de gràcia tal
 que tot el què voleu se us dóna.
 Infalible intercessora
 del pecador humiliat, etc.

Vostres formoses muntanyes
 apar que serrades són,
 són tan altes, tan estranyes,
 que les coneix tot el món.
 Pla bé que ningú ignora
 que hi ha el casal més preuat, etc.

Tretze són vostres ermites
 on estan els ermitans,
 per ser elles tan devotes
 els ocells van a les mans.
 Canten tots amb melodia
 a son Déu que els ha creat, etc.

Sou suprema guaridora
 del flagell de tot pecat:
Ajudeu-nos a tota hora
Princesa de Montserrat.

∞ Pregueu per nosaltres, Santa Mare de Déu. - ∞ Perquè siguem dignes de les promeses de Crist.

P R E G U E M

O Déu, Vós que concediu tots els béns i que glorifiqueu amb un culte insigne la muntanya escollida per l'excelsa Mare del vostre Fill únic. Féu que, ajudats amb la poderosa protecció de la immaculada sempre Verge Maria, puguem arribar amb seguretat a la muntanya, que és Crist. Amén.

La Capella de la Mare-de-Déu de Montserrat en el Barri de Ribera

La devoció que la ciutat de Barcelona tingué a la Mare-de-Déu de Montserrat va manifestar-se, en el curs dels segles, en diverses capelles i esglésies. Tractarem, en aquests GOIGS, d'una capella de la que no n'ha restat cap rastre visible: la que els monjos benedictins tingueren en el barri de Ribera.

La primera capella pública en honor de Santa Maria de Montserrat va ser, a Barcelona, en la Procura que els benedictins establiren al carrer de la Portaferrixa, en la qual sabem que ja hi estaven afincats l'any 1459, ignorant-ne, però, la data de la seva fundació.

L'any 1578 la comunitat passà, en virtut d'una permuta amb una altra Orde, a Sant Pau del Camp i, d'aquí, l'any 1593, a Sant Benet de Bages. Però a Barcelona volgueren restar-hi, instal·lant-se en el barri de Ribera, on trobem que el dia 2 de febrer de 1592 s'hi beneeix i consagra l'església nova de Montserrat. La cosa deuria tenir la seva solemnitat, ja que en l'acte hi assisteixen, a més de les jerarquies civils, que no esmentem per a no allargar massa el relat, els prelats Pere Jayme, Jaume Caçador i Francesc Sala Robusté, bisbes, respectivament, de Vic, d'Urgell i d'Elna. Caldria suposar que en la capella, totjust inaugurada, no hi tindrien lloc importants actes de culte fins que, emigrada la comunitat benedictina a Sant Benet de Bages, els monjos procuradors que hi residien passen a la nova Procura del barri de Ribera, que també veurem anomenar «*Monestir*» i «*Hospital*» en alguns llocs, celebrant-hi la primera missa el diumenge 17 d'abril de 1594. Tal com diu el cronista, «*en la capella de Ntra. Sra. de Montserrat que novament han fabricada en la present ciutat i prop la Torra Nova*».

El lloc exacte on estava emplaçada la capella i residència de Montserrat correspon entre els actuals carrers de la Pescateria (carrer que a l'any 1840 encara s'anomenava de Montserrat) i el carrer Traspalacio, a partir de l'actual carreró Pou de l'Estany i estenent-se vers el carrer que se'n digué de la Pescateria (per mor de radicar-hi, des de l'any 1601, la nova Pescateria), després s'anomenà de la Ribera i, després de diversos noms més, ara és l'Àvinguda del Marquès de l'Argentera.

La capella de Montserrat, a la que els monjos hi traslladaren el retaule —suposem que també la imatge— procedent de la capella de la Portaferrixa, no devia ser pas de gran cabuda, a deduir per la notícia que tenim de què el dia 20 de maig de 1651, els Consellers s'hi aplegaren, amb vestits consulars, «*per a fer-hi un Ofici de pregàries, a cant d'orgue, per les necessitats de les malalties de contagi*», havent d'oïr aquest Ofici bo i asseguts fora de les reixes del presbiteri, per falta d'espai. Però malgrat la seva parvetat, sembla que hi havia algun altre altar a més del de la Mare-de-Déu.

La capella i la imatge gaudirien de gran acceptació en la devoció de tots els estaments ciutadans. A la matinada del dia de Sant Llorenç de 1666, la Senyora Emperadriu d'Alemanya es posà «*en son cotxo de camí, y assistida de tota sa grandesa y família ab molts cavallers catalans se n'anà a la capella de Ntra. Sra. Santíssima de Montserrat, prop lo portal de Mar, on oï missa, y d'allí se n'anà al cap de moll, on s'embarcà en sa galera real...*».

Tot i la vinculació de la ciutat comtal amb la capella de Montserrat i el què aquesta representava, la construcció de la Ciutadella ordenada per Felip V després de l'ocupació de Barcelona, portà aparellada una considerable mutilació del barri de Ribera, comportant aquesta la desaparició de diversos convents i capelles, figurant-hi entre les quals les de Santa Marta, del Sant Esperit i de Montserrat. Ací resten una mica confoses i contradictòries les notícies, car per un cantó sembla que la capella de Montserrat desaparegué totalment, essent-ne més tard edificada una altra en el què és ara Plaça de Palau. Altres autors aventuren la hipòtesi —altrament ben versemblant— de què únicament s'aterrà la porció d'edifici que sobressortia de la línia del carrer de la Ribera, el qual era eixamplat considerablement, abarçant la part que s'enderrocava la integritat de la capella. És molt probable que en una part dels edificis que quedaren, s'hi adequés la nova capella.

L'any 1820, la capella és tancada pels constitucionalistes, i a causa de les dificultats polítiques, l'any 1821 surt a subhasta —segons que ho llegim al *Brusi*— la casa-procura amb els magatzems, vivendes i la capella de Montserrat «*sita frente a la Aduana Nacional*», l'edifici de la qual avui ocupa el Govern Civil. Aquesta subhasta, però, no degué dur-se a terme, perquè el culte es reprendria al cap d'un temps, probablement el 1823, retornant-hi la imatge que des de la clausura de la capella havia estat venerada a Santa Maria del Mar. Ja el dia 8 de setembre de 1825 alguns devots de la Mare-de-Déu de Montserrat, junt amb els professors músics que havien sigut membres de l'Escolania, li comencen un solemne novenari en la seva «*antigua capilla cerca del Real Palacio*». L'any 1828 trobem que encara s'hi celebrava aquest novenari.

El dia 5 d'agost del 1835, en la tràgica revolta de la crema dels convents, la capella de la Mare-de-Déu de Montserrat, així com els edificis contigus, va ésser assaltada per la turba. Hom diu que la venerada imatge fou llençada daltabaix del cambril per una dona enfollida. Des d'aquell dia desaparegué per sempre més tot vestigi de la capella i de la residència dels monjos que l'habitaven.

La capella de Montserrat gaudia, com hem dit, de gran arrelament en el poble, que l'anomenava «*Montserrat del Born*» i, més sovint, «*Montserrat de la Pescateria*», per la proximitat del mercat del peix. Aquesta proximitat, per contra, li llevà, sobretot als temps de més calor, un cert concurs de fidels, per la fortor de peix que s'hi sentia i que ofenia a les persones delicades de nas.

Els GOIGS que reproduïm són una de les tres edicions que coneixem a la Mare-de-Déu de Montserrat en la seva capella «*frente a la Reial Aduana*». Dues d'aquestes edicions són sortides de l'obra de Francisco Isern, al carrer dels Agullers, una sense data, i l'altra de l'any 1819. La tercera edició coneguda, va ser impresa en l'obra de la Vidua Francisca Isern, i és probable que datí de l'any 1823.

JOAN FONT I RIUS